

sang baara cogo n'a feere cogo gafe:

mogo minuwye gafe dilan oye:

botoru wamdeba, ḡaba teme ani "iicem"

baara k̄law, awirili kalo san 2011

Demebagaw ye:

USAID

IER

INSORMIL

IICEM

sang baara cogo n'a feere cogo gafe

Awirili kali, san 20011

I. -kalan minbe talike anka sumansiw baara cogo ḡomankan:

1-1 a baara yor ni foro sugandili

-a baara yorɔ : sanji hake minbate milimetere 400 kalila milimetere 800ha.

-fɔrɔ sugandili cɔgɔ : a kakɛ fɔrɔye min ma segen.cincin bee dugukolo min'a.

1-2 dugukolo la baara cɔgɔ :

Damni ka kan ka ke dugukolo kura kan walima kɔrɔlen kan sanji milimetere 20 nalenkɔ.

Da ankana minew girimanw kɛka baarake

1-3 ŋɔsi haketaarila:

Kilo 8 walima kilo 10 taara kelen:ja n'abife ka Danni kuraya a kakan an ka kilo 10 ta.

1-4 ŋɔsi furake cɔgɔ:

ŋɔsi kakan ka furake ni "apron star" ye.

A baara cɔgɔ ŋɛfolendon a bidon kan.

1-5 nɔgɔ hake an'a ke cɔgɔ:

"dunu" beke suman kɔrɔ katila ka kɔrɔ siŋe walassa suman ka nafa sɔrɔ.

-"ire" kilo 50 taarila: ire bike tile 45 don ŋɔwilen kura.

1-6 danni waati n'a kɛcɔgɔ:

-danni waati: Danni waati be talike yorɔ cɔgɔyala.

-danni cɔgɔya :

Laŋini ye ka dannike turi tilinew kan. metere kelen(1) ka kan kabila turiw ni ŋɔgɔcɔe. o metere kelen ka kan ka bila fana ŋɔ dan new ni ŋɔgɔcɔe cencen bee dugukolo min'a. o jate ka kan ka ben ŋɔ sun

10000 taari kelen wo taari kelen.bogø ni cencen ka ca dugukolo min'a o jate ye ḡo sun 13333 taari kelen wo kelen.

1-7 ἡ ṡ sun bogø ḡogonna :

Obaara bi kedøgøkun saba ḡosi wililenkø.

1-8 fɔrɔ baara cɔgɔ ḡuma :

Fr konona kakan kaje.k'a kɔrɔ siŋe siŋe 2 ḡagon. ḡa ni baara kɔfolen bɛεke fɔrtigi ka yamariya kono.

1-9 suman kolo sili cɔgɔ :

ἡ dannewnw bɛε geleya caman sɔrɔ ufalén waati. O geleyaw bɛε talikɛ banaw la walima fenwərew min n'u bɛε dan kari u balo cɔgɔ ḡoman na.o la an kakan kawelebila jɔna baarada min ḡesilindon senε ma.

1-10 sɔrɔw jatemineli:

"carre"saba n'o biben (5m 5m) a kelen wo kelen taari kelen kɔnɔnala. An kakan ka"carre "kelen laben fɔrɔ selekɛ kelen wo kelen n'a. o kofee an bɛε "carre" kelen laben foro camace fenena.katila ka senekela 10 ta.ἡtige kofɛ, ḡoni hake n'a giriña, ḡa si koro dehe dan o kono.

1-11 ἡtige

"cpis" man kan te kabilia guguma.an kakan ka bila ḡokalaw sanfe.

1-12 ἡgosi:

Senela bise ka ḡogɔsi masin walima ka ḡo susu ke kolon kɔnɔ o baato ḡo tɛnɔgɔ .

II. *Fɛerew ḡumanw ḡtige temenēn ko :*

2-1 magasan :

Walassa an ka ɳɔ ka lamara kajɛ, an ka kan feerew dow sigi sen kan :

O feerew dow ye :

-ka ɳɔw bila jiriw sanfe walasa a ka nase sima ma.

-ka temesiraw bila magasan kɔnɔ walasa kolosili nɔgɔya.

2-2 ɳɔbila cɔgɔ bɔcɔ kɔnɔ:

ɳɔ ka kan ka ke bɔcɔ kɔnɔ n'u ba wεle "pics". ɳɔ loise ka mara o bɔcɔ kɔnɔ fokalo woro(6) ka sɔrɔ fen ma soro.

3-3 ɳɔ ɳuman segesegeli :

bɔcɔ tigiw tɔgɔ bεε seben bɔcɔw sanfe walasa ka danfara don ɳɔ nalenw ni ɳɔgɔnce.o kɔfε segesegeli bεεkε walasa ka ɳɔ ɳumanw sugandi. O kunnafoni sanni kεlaw ma.

III. ɳɔ feere cɔgɔ walasa ka nafa sɔrɔ:

walasa ka nafa sɔrɔ an ka ɳɔ la, an ka kan kaporoze ka feeree latama ani k'u labato.

3-1 an ka na ɳɔ sangɔ nagasi ɳɔtigi kɔ:

Sεnεkεla jεkuluw ka kanka u ka ɳɔ feere ɳɔtigεw temεnεn w kɔ. o feere ka kan ka ke sanni awirili kalo cε. abasɔrɔ samiya kura mase fɔlɔ. o waati bassɔrɔ ɳɔ songon kajɛ kɔsɔbe.

3-2 kake ɳɔ feerela jɔlenye ani ka nafa sɔrɔ ika baara la:

Nisene ke jεkuluw sera k'u ka sεnεkε finw lamara kajɛ obεkε sababuye ka u ni suman bayεlemalaw bɔlɔdon ɳɔgonbɔlɔ. a bεkε sababuye tuguni u ka nafa sɔrɔ u ka baara la.

3-3 *kaŋɔsi ɳumanw sugandi walasa ka wari caman sɔrɔ:*

Kεŋereye senekelaw bɛɛ u ka ɳɔ bila basi kɔnɔ walasa a ka n'a nɔgɔ. senekela jekuluw fana bɛ se ka feere kɛ walasa u ka ɳɔ ka na nɔgɔ.

3-4 *ka senekε jekuluw la famuya walasa u ka ɳɔw feere songo ɳumanla o bato u beseka nɔgɔ san u ka ton denw ye:*

Senekε jekuluw bɛɛ ɳɔ caman mara ka tila ka feere sani awirikali ni mɛkalo kase. O basɔrɔ u ye kunnafoni jɔnɔnɔ sɔrɔ ɳɔ songon kan sugu kɔnɔ. u bɛɛ sɔrɔ kan sanni kɛla jɔnɔnɔ ɳini walasa k'u ka ɳɔw feere sɔngɔ ɳumana. samiya kura m'a na suruya senekelaw jekuluw bɛɛ seka fara ɳɔgɔn kan walasa ka nɔgɔ san. o baato u ka wari bɔɔta bɛɛ nɔgɔya.

VI *Ka dɔfara senekε jekuluw ka famuyali kan:*

Senekε jekuluw ka lanjiniw ye k'u ka jɛ sinsi ani ka kɛ danaya jekuluye. O bato u bɛɛ nafa caman sɔrɔ u k'a baara la ani ka nɔgɔ san sɔngɔ duman na walasa o ka sabati, senekε jekuluw kakan ka hakili falinw walasa k'a feere kɔperatifu sigi senkan. O n'a ke sababu ye ka famuyali sɔrɔ feere cɔgɔyaw kan.

4-1 *senekε jekuluw ka ɳetaa sabatili:*

Ka fere kɛ ka senekε jekulu sigi duguw bɛɛ la. n'a bɛɛ dugu miniw la, ka kalan kɛ o jekuluw kunna walasa ka dɔfara u ka famuya kan.

4-2 *magasan jɔ:*

Magasan nafa ka bɔn kɔsɔbe.ka dɛmɛba kaw ɲini walasa ka magasan jɔ.

4-3 senekə jekulu dɔrɔn de yamariyalenbe ton ka ɲɔ baaraw ani tondenw ka juruw saraw ma :

mɔgɔ miniw ka baara ye musaka kow ye ton kɔnɔ o mɔgɔw de yamariyalenbe ka duruw kani ton denw n'a. o jurubɛ nɔgɔ songɔw kan.ɲɔ debɛkɛ ka juruw sara. Jurubɛ sara ɲɔtigew bannew kɔ ka kεnεni ɲɔ songɔn ye o waati la an dugu kɔnɔ.

4-4 senekə jekulu be seka juru sɔrɔ bankiw fε ton denw tɔgɔla:

Senekə jekulu ka kan ka conti dayełe bankiw la walima kεsuw la ton tɔgɔla. O bato u biseka juruw sɔrɔ. ton biseka o wari kε ka baara werew kε walasa ka dɔfara a ka sɔrɔ kan ani ka juru sɔrɔ ni rɔnɔcɔyaye.

v- ɔsisi :

ni ɲɔ senekene bojana cɔjugun obɛkɛ sababuye ka gεleya don ɲɔsi ɲuman bɔɔli n'a feerelila.

5-1 senekelaw ka ɲɔsibɔ :

Ni kene senetaa bε taari caman bɔ, a ka kan si ɲuman di senekelaw ma jɔna.ani k'u kalan ɲɔsi baara cɔgɔ ɲuman na.senekelaw ka kan ka ɲɔsiw labara san kelen kɔnɔ walima san saba kɔnɔ. San saba kɔfɛ, ɲɔsi kura hake ani ɲakɔrɔ ɲagaminenbe fanga sɔrɔ kɔsɔbe. O bato dobifara sɔrɔ kan.senekelaw kalanni obɛkɛ sababuye ka fangadi ɲɔsi ɲagaminen ma.

5-2 ensi baara cōgo:

Metere 300 ka kan ka bila ḡoforo ni ḡogonce. An ka kan an ka foro kolosi tuma bεε. Walasa k'a kisi binjuguw ma walima bana werew ma.

5-3 ton ka kan k'a ታኩሮች ፈዴራ ርግድ እንደማና:

Baara fen fen kera walasa ka ḥosi ḥumabč o bęe ka kan ka jatimineen sani senekela ka a ka ḥosi feere.

n'a feere cɔgɔ:

*walasa ni gafe ka matarafa senekelaw bolo ani u ka se ka nafa
caman sɔɔ u ka baarala fɔ senekelaw ka teme siraw dowfɛ:*

I-ηcsibə n'a feere gafe matarafali:

1- gafe ba wajibiya senekelaw ka baara ke ni nōgo, basi ani saki ḡumanwye walasa u ka nafa socs የኩርስ እና ስራ አልፎም.

2- ka juru ḷini k̄esuw walima bankiw fe.

*3- səneke jekulu kakan ka binka səben ke ani u ka
sannikelawce.walasa ka juru sɔrɔ bankiw la.*

4- o benkan seben be talike ḡosi cɔgɔya kan, ḡosi suguya kan.

*5- ော songon sugula ani ton ka songon ka kan ka ke
bənkan na o bato banki ka iury bə sarajona.*

Il- ka dɔfara tonɔ kan:

**1- *senekekew be baarake ni ɳɔsi kuraye ani ɳɔgɔ
kofolenye. u be poroze lasiden ka ladilikanw name.***

2- *u be ɳɔsi jɔnɔn sene ka kεŋeni bεnkan sεbεnye.*

**3- *senekekew be feere ɳuman labato walasa u ka ɳɔsi
jelen sɔɔ.i na fo basi.***

**4- *ton be ɳɔsi jelenw fara ɳɔgon kan k'o lamara kaŋε
walasa ka ɳɔ caman feere ɳɔgonfe.***

5- *o feere bato ubε nafa sɔɔ u ka ɳɔsi la.*

**6- *ton be feerew kε walasa ka sanni kεla caman sɔɔ sugu
konɔ. O bato u tε dan sanni kεla kelen ma. O la tono
caman be sɔɔ.***

**7- *sanni kεlaw sugu yaw ka ca: suma bayelεmalaw, isini
tigiw, walima guvernema mɔgɔw (PAM, CRS, OPAM).ton
be se ka ɳɔ feere mɔgɔw wεrew ma ni ka sɔɔ u ben na a
songon kan.***

III- ka ton kε ton ladiriye :

**1- *ton denw ka kan ka kε mɔgɔ ladiriye. U ka kan ka ɳɔsi
ɳuman sene, ka mɔgɔ ɳuman ɳini ɳɔgonfe walasa u ka na
musaka caman bɔ. ton ka kan ka juru ɳini bankiw fe.***

**2- *ka koperatifuw kalen walima caman sigi duguw bεla.
Ani ka wɔɔ sεben ɳini a kelen kelen na.***

**3- *magazan ye wajibiye o bato ton bεseka ɳɔ caman
feere ɳɔgonfe.***

4- ton wari maralaw ka baara doye juru kani ye walasa ka se ka ɳɔgɔ san.

5- walasa ton ka ke ladiriye fɔ baaraw ka ke jelen yala ani yon kase ayerɛkɔrɔ. ton ka kan ka kalan ɳini I nafo:

- baara ke cɔgɔ ɳuma**
- gafew dilanni walasa ka jatew sinse**
- kunnafɔniw sɛbɛnniwiw**
- ka danfarake ton musakaw ani musaka wərew ce.**

6- ton ka kan ka sariyaw sigi ani bənkanw ka talikɛ koperatifu ka sariya gafe ye. O sariya gafe bɛ wele ko (OHADA). O wajibiyalan bɛ sənɛkelaw kan. Sənɛkɛ ton bɛ ka kan ka a ka sariyaw sigi, ka lajew bɔlɔ da o ye wajibiyen ton bɛɛ kan.